

PER UNA IGUALTAT INCLUSIVA. La perspectiva integral de gènere.

1. - Introducció. La igualtat, un lloc comú.

Històricament, la societat ha dividit a les persones segons el sexe amb que naixien, assignant-los rols i identitats culturals (de gènere) diferents i no equiparables en drets i oportunitats. En aquesta societat patriarcal, les dones han patit una greu discriminació estructural que encara perdura, sovint utilitzant noves formes, fins avui.

Als homes el paper i identitat de gènere assignats ens ha atorgat una posició de privilegi sobre les dones. Aquesta situació ha generat un model de masculinitat predominant, que anomenem tradicional, patriarcal, heterocentrista o hegemònica, que està basada en els valors de domini, invulnerabilitat, competitivitat, rivalitat i imposició. Es tracta d'un model de persona en què el món interior està devaluat i el món exterior a la persona, el polític-social, sobredimensionat. Generació rere generació, i mitjançant el que avui coneixem com a procés de socialització de gènere, aquesta situació s'ha reproduït i, fins i tot, consolidat. Això ha determinat la nostra manera de veure el món i nosaltres mateixos.

Les dones, gràcies fonamentalment al moviment feminista, han desenvolupat els dos últims segles un procés d'identificació i denúncia de la seva situació de discriminació, subordinació i de manca de llibertat. És el que coneixem com a teoria de gènere.

Els homes contemporanis, tot i que no som culpables del sexisme, la discriminació i la violència que han patit les dones al llarg de milers d'anys, hem d'assumir la nostra responsabilitat heretada davant d'aquesta situació, tant a títol individual com col·lectiu, de la qual es deriva el nostre compromís de canvi.

Cal fer un especial esment de la discriminació que han patit els grups d'homes que no complien les normes que establia el model tradicional masculí. La repressió ha estat especialment dura i injusta envers els

homes homosexuals i les persones transsexuals (sense obviar la doble discriminació que han patit les dones lesbianes). Davant seu tenim també una responsabilitat històrica.

AHIGE s'enquadra dins del moviment social d'homes per la igualtat. Treballem activament per contrarestar i superar la discriminació estructural que pateixen les persones per raó del seu sexe o opció / preferència sexual i, a més, en la construcció de masculinitats basades en valors com la igualtat, la llibertat, la solidaritat, la responsabilitat i el respecte a la diferència, dins la perspectiva de la superació dels gèneres.

El desenvolupament personal ha d'anar acompanyat de la intervenció social, mitjançant organitzacions com la nostra o un altre tipus d'estructures. En aquesta línia s'enquadra l'especial interès per crear dins d'AHIGE relacions basades en la cooperació i el respecte, fugint de les formes que ens ha imposat la cultura patriarcal (jerarquia, imposició, desconfiança i rivalitat).

El nostre compromís davant la societat es concreta en els següents principis bàsics:

1.-Treballem en la nostra vida quotidiana per la igualtat de dones i homes, investigant les causes que, tant personalment com socialment, donen lloc a les desigualtats. Entenem que els canvis socials esdevenen impossibles, quan no efímers o frustrats, si qui els proposen obliden la seva transformació personal prèvia o simultània.

2.-Som conscients que el model masculí basat en la superioritat, el desafecte, la repressió de l'afectivitat, la imposició de la força, la competitivitat i la violència, deshumanitza i empobreix als homes, mentre subordina i discrimina les dones .

3.-Busquem alternatives a aquest model masculí, basades en el desenvolupament de la solidaritat, l'empatia, la pau, l'amor i l'alegria, partint de la identificació i expressió positiva de les nostres emocions.

4.-Volem gaudir de relacions igualitàries, des del respecte a la diversitat, en tots els àmbits de la nostra vida familiar, reclamant la nostra implicació en les tasques domèstiques, en la cura pròpia i dels éssers estimats, també en les relacions socials i en la solució cooperativa dels conflictes.

5. - Celebrem els avenços del moviment feminista, reconeixent la seva aportació a una societat més justa, lliure i digna, de la qual gaudim totes les persones. Donem suport plenament a les reivindicacions de les dones a favor dels seus drets personals, laborals, socials i polítics, i ens solidaritzem especial i activament amb

les víctimes de la violència exercida per homes.

6. - Participem de les reivindicacions del moviment LGTB (lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, etc.), com col·lectiu especialment discriminat pel model patriarcal.

2. - La igualtat, un objectiu comú.

El patriarcat, la cultura androcèntrica i heterocentrista negadora de la diversitat i la llibertat, discriminadora cap a les dones i destructiva cap a totes les persones, enfonsa les seves arrels en la profunditat d'una història mil·lenària que, al llarg dels temps, s'ha expandit transversalment per totes les societats del nostre planeta.

Aquesta cultura masclista, a través del procés de socialització de gènere i més endavant, segons el nivell d'adhesió als principis del poder patriarcal, determina la vida de les persones, tot coartant el seu procés de desenvolupament individual en plena llibertat i igualtat d'oportunitats.

A més, mitjançant un procés de normalització social, les persones tendeixen en gran manera a identificar-se amb els valors de l'única cultura que han conegut des de petites: el patriarcat. Qualsevol opció de canvi massiu en la nostra població ha de passar, doncs, per un procés social d'identificació del patriarcat i de la cultura masclista com una cosa aliena i nociva per a la pròpia persona i el seu entorn i per una deconstrucció dels processos d'empoderament que es produeixen dintre nostre.

En aquests moments, després de segles de lluita contra aquesta dictadura cultural que ens divideix en castes de gènere per ordre de naixement o adhesió al poder patriarcal, en molts països, entre ells a Espanya, s'ha aconseguit una fita de gran importància: per primera vegada en la història la plena igualtat entre les persones, la plena igualtat entre homes i dones i entre homes de diferent condició, és un objectiu comú socialment acceptat per una majoria de la població. Així ho demostren els resultats de les enquestes que, en els últims anys, desenvolupa el CIS (Centre d'Investigacions Sociològiques) que ens mostren que aproximadament el 95% d'homes i dones diuen estar molt o bastant a favor de la plena igualtat entre dones i homes. Aquest fet marca una fita en el camí de la igualtat. Entenem que quan una societat se situa en aquesta posició, les polítiques d'igualtat inclusives i integrals són les més adequades i efectives per aconseguir avenços cap a una veritable igualtat.

Tanmateix, som conscients de la distància que hi ha entre un nivell declaratiu i intencional sobre la igualtat i la seva plasmació real. Per això, el nostre objectiu és aconseguir que aquest ideal d'igualtat es traslladi a la vida quotidiana i real de les persones i del conjunt de la nostra societat.

En aquest sentit, volem remarcar la importància de construir aliances positives dins del moviment per la igualtat i amb altres moviments socials (com el pacifisme, l'ecologisme, l'antiracisme o el de la defensa dels drets humans) que també denuncien les conseqüències negatives de la cultura patriarcal pel que fa a les relacions entre les persones o amb el medi ambient.

3. - Solucions per afrontar els nous reptes: la igualtat, una tasca comuna.

El juny de 2008 AHIGE va aprovar en la seva assemblea general de socis el document "*Manifest per unes polítiques d'igualtat adreçades a homes*". S'hi plantejava la necessitat d'incloure els homes en les polítiques d'igualtat generades des de les administracions públiques, segons recomanacions dels dos organismes internacionals de referència per a Espanya: l'ONU i la UE.

La nostra experiència d'intervenció en aquests últims anys ens ha anat posant de manifest l'existència de creences col·lectives errònies al voltant de la igualtat. Missatges com: "*la igualtat beneficia les dones i perjudica els homes*", "*els homes guanyen amb el masclisme*" o "*això és una batalla entre homes i dones*" perjudiquen greument els avenços en igualtat. Idees d'aquest tipus, que s'escolten de manera repetida, ens han de fer reflexionar sobre els efectes no desitjats dels plans i polítiques d'igualtat que desenvolupem.

Això ens fa anar un pas més enllà. De manera que en aquest document, ja no només reclamem que s'inclouï als homes en els objectius i accions de les polítiques d'igualtat dutes a terme pels poders públics, sinó que plantegem la necessitat d'ampliar la perspectiva des de les que aquestes es tiren endavant.

Entenem que un major i millor canvi cap a societats igualitàries pot ser promogut si avancem des de les tradicionals "*polítiques adreçades a dones*" cap a "*polítiques de gènere*" dirigides a tota la població. És hora de treballar, a més de amb les conseqüències derivades del problema, amb les seves causes.

Segueix sent necessari impulsar l'*empoderament* de les dones. Tanmateix, aquesta línia de treball, que no ha de desaparèixer ni

minvar sinó més aviat ser potenciada, com que no està complementada amb altres, ha començat a generar resultats contraproductius, com ara la seva contribució al manteniment dels estereotips sexistes. Per exemple, les conseqüències negatives de les polítiques de conciliació, dutes a terme en la majoria dels països europeus, estan perpetuant els rols tradicionals de gènere. Les conseqüències d'aquesta situació les trobem, en primer lloc, en la limitació de les polítiques d'igualtat que, lluny de seguir un procés d'expansió social en què cada vegada un major percentatge de la població s'hi senti integrada, s'estan veient limitades a àmbits i sectors socials cada vegada més reduïts.

En general apareix una pèrdua de confiança de la població en les polítiques d'igualtat. En els homes s'ha generalitzat un allunyament, recel, rebuig i resistència, el que es deriva, entre altres coses, en un augment de la conflictivitat entre els sexes.

4. - L'alternativa que oferim. La perspectiva integral de gènere.

La generació d'una alternativa positiva que sigui vista, pel conjunt de la població, com a beneficiosa enfront de la cultura masclista seria una gran aportació que facilitaria l'expansió social d'una idea amb un fabulós potencial de canvi: amb la igualtat guanyem totes les persones, tant dones com homes.

Què és la perspectiva integral de gènere?

És l'aplicació dels principis generals d'intervenció social a l'àmbit de la igualtat-gènere. És un intent de superar l'excepció que suposa aquest espai, respecte a la resta de problemàtiques socials, pel que fa a la perspectiva amb què s'aborda des dels poders públics i el conjunt de la societat.

La perspectiva integral de gènere és el nom que rep una proposta de canvi i innovació en el plantejament central, en l'anàlisi amb perspectiva de gènere i en les accions i polítiques públiques dirigides a construir una societat plenament igualitària. Es tracta d'una evolució de l'actual paradigma d'intervenció en igualtat.

La **premissa bàsica** des de la qual partim és la següent: Totes les persones som producte del Patriarcat. Totes i tots hem patit un procés de condicionament de gènere conegut com "*procés de socialització de gènere*". A través d'aquest sistema, la cultura patriarcal-masclista és transmesa de generació en generació a nens i

nenes, que acaben convertint-se en persones que responen als seus principis, valors i actituds.

Qualsevol acció que vulguem realitzar per a canvis en l'actual estat del sistema gènere, ha de partir d'aquesta premissa fonamental i tenir en compte les especials característiques que presenta el procés de socialització de gènere en els seus vessants masculins i femenins. Això augmenta enormement la nostra capacitat per identificar i modificar tant les causes originàries de la cultura masclista com els elements reforçadors que interactuen al llarg de la vida de les persones.

Des d'aquest punt de vista, la recerca o assignació de culpabilitats entre la població, no és més que un llast que s'incorpora al procés de canvi desitjat. La persona culpabilitzada tendeix a defensar-se i acaba per enrocar-se en els seus posicionaments inicials. No obstant això, la persona a qui se li facilita l'assumpció de la seva part de responsabilitat davant una injustícia social és motor de canvi. Així doncs, no busquem culpabilitats, busquem responsabilitats i solucions.

Aquest plantejament s'entén millor si dirigim la nostra mirada a les noves generacions, que són la clau per tallar la cadena mil·lenària del procés de socialització de gènere: les nenes i els nens no poden ser considerats/des, en absolut, culpables del procés de socialització sexista que han rebut. Tampoc ho són, evidentment, les i els adolescents en que es converteixen amb el temps.

5. - Principis generals de la perspectiva integral de gènere

El desenvolupament de les polítiques i accions que s'emmarquen en la perspectiva integral de gènere, prioritzaran les actuacions que provoquin més i millors canvis cap a la igualtat. Les premisses des de les que partim des de la perspectiva integral de gènere són les mateixes que determinen el model majoritàriament acceptat en la intervenció social, l'eco-sistèmic. Són:

Globalitat: Una intervenció ha d'abastar el conjunt de la població implicada en la situació-problema que es vol canviar.

Integralitat: Cal afrontar tots els factors causants o mantenidors de la situació. Així mateix, cal mantenir una visió holística de les persones, considerant-les en els seus diferents aspectes i facetes.

Interacció entre els elements: Qualsevol canvi-no canvi en una part dels elements que componen el sistema en què volem intervenir,

influeix en la resta. És a dir, qualsevol canvi o no canvi en una part de la població, per exemple en els homes, influeix i determina el procés de les dones. I a l'inrevés.

Anàlisi integral de gènere: És clara la necessitat de partir d'una anàlisi integral de gènere que inclogui, d'una banda, els diferents aspectes i espais en què es concreta la discriminació i, d'altra, les especificitats en el procés de socialització de gènere, que transmet missatges i patrons de vida diferents a dones i homes.

Inclusivitat: Com en tota intervenció social, és prioritari aconseguir que la població afectada se senti inclosa en la solució del problema. Per a això, és vital no culpabilitzar la població dins la qual pretenem produir els canvis. La culpabilització genera reaccions en contra i resistències al canvi. No obstant això, la responsabilització d'una població davant les conseqüències d'una situació-problema que es vol canviar, sí que té poderoses potencialitats de canvi.

6. - Beneficis de l'aplicació de la PIdG. La construcció d'una igualtat inclusiva des de la responsabilitat individual i col·lectiva.

La perspectiva integral de gènere ens permet afrontar el canvi social cap a la igualtat des de la responsabilitat ciutadana davant el sexisme. D'una banda, des del plantejament de la responsabilitat individual que cada persona té davant la discriminació i la injustícia i, d'altra, des de la responsabilitat col·lectiva que des de la ciutadania i des de l'administració pública, tenim per remoure la cultura masclista que impregna la nostra societat .

És inclusiva envers els homes i les dones. Ofereix un camí que passa per treballar en positiu, amb els guanys que proporciona superar la cultura masclista. L'objectiu és atraure cada vegada més persones cap al cantó dels que defensen la igualtat i la llibertat davant el masclisme. Entenem, doncs, que les polítiques realitzades des de la perspectiva integral de gènere, tenen un major potencial per generar aliances positives entre dones i homes que, identificant les repercussions negatives de la cultura masclista, es posicionin a favor de la igualtat.

En aquest punt, l'enemic comú de totes les persones que tenen valors com ara la justícia, la solidaritat, la llibertat i el respecte als drets humans, és el masclisme. La principal guany és que passem des d'un pla que crea incomunicació i desencontre entre sexes a un altre en el

PERSPECTIVA INTEGRAL DE GÈNERE, cont.

qual les diferències esdevenen sinèrgies positives, i els conflictes s'obren a pactes entre iguals.

La perspectiva integral de gènere implica un impuls determinant a la idea de co-emancipació de dones i homes: totes les persones hem d'identificar i superar els efectes de la cultura masclista en les nostres vides. Passem a no permetre la reproducció del sexisme com una qüestió de drets fonamentals de la ciutadania.

D'altra banda és una perspectiva que permet centrar-se en les causes originàries de l'actual situació, tant en el pla col·lectiu com individual. Per tant, les accions tenen major capacitat de provocar els canvis desitjats cap a la igualtat.

En definitiva, amb la perspectiva integral de gènere centrem el focus en l'avenç cap a la igualtat social.